

MUNGLA

KANWUJAH

NR. 3

1939

SISUKORD:

Katkine saabas. R. Kaugver.
Seiklus maal. R. Kaugver.
Säravad jõuluküünlad. R. Kello.
Needus. E. Soidla.
Roheline munder. A. Sepper.
Viimne soov. A. Prost.
III R tutvustab.
Tänavune V Pro.
Eelabituurium. M. Saks.
Homse Eesti ülesandeist. M. Saks.
Kooli elust. E. Kukk.
Bibliograafiat. V. Mets.
Õiendus. Ristsõnu.
Kaas, pliatsijoonistused ja linoollõiked R.
Kellolt.

TOIMETUSE KOLLEEGIUM:

Direktor H. Jänes; õpetajad: J. Meerits,
J. Blauberg, J. Erm, A. Oglas, H. Jõulma,
H. Pauskar, A. Laasi ja M. Madise.

Tunglakandjad

RAKVERE GÜMNAASIUMI, PROGÜMNAASIUMI JA REAALKOOI
ÕPILASKONNA AJAKIRI

III AASTAKÄIK

MAI 1939

Nr. 3 (11)

III AASTAKÄIK

N. S. 5204

Sf 6412
Katkine saabas.

Raymond Kaugver IIP — II auhind. Keskkoolitühmast.

Saabas on ju iseenesest üks vajaline ja elus igal sammul ettetulev asi, mis küll eriti silmapaistev ei ole, kuid milleta elus siiski läbi ei saa. Ja kui see saabas kord juba katkine on, siis peame küll uskuma, et ta täiesti tähtsusetu asi on ja hävitamisele kuulub, kas ahjus ära põletades või lihtsalt prügihunnikusse heites. Nii paistab, et sellega peaski lool lõpp olema. Mis aga meid siiski tihti sunnib just niisuguse tühise asja juures peatuma, on asjaolu, et see tähtsusetu ese teinekord mõne inimese elus suurt osa mängib. Just nagu tindiplekk, mille mõni hea pinginaaber koolis sulle vihku on poetanud ja mida sa sealt enam omal jõul kõrvaldada ei saa, sellele vaatamata kas see õpetajale meeldib või mitte. Ta on lihtsalt sinna sattunud ja jääbki sinna, ilma et sul võimu oleks teda sealt kõrvaldada. Ütleb ju vanasõnagi, et mida sa kord sullega paberile kirjutad, seda sa sealt kirvega ka välja raiuda ei saa.

Elus on ikka mõned inimesed teatud esemega seotud, ilma et nad seda ise sooviksid. Üks niisuguseid oli ka Pikari Priidu. Kõik tema elus ettetulevad sündmused olid ikka seoses saabastega, ja nimelt kas saapa katkiminekuuga või kohe alguses katkisega.

Need sündmused algasid juba

esimese saapapaariga, mida ta kandma hakkas. Ta oli nimelt 5-aastane, kui oma esimesed saapad sai. Et need tal esmakordselt olid, siis hakkas ta nende kui uute asjade vastu huvi tundma. Kõigepealt uuris ta emalt, miks saapal ninakoht kõvem on kui mujalt, milleks tallad all on ja kuidas kingsepp on saanud saapal nina kõvenaks teha. Ema seletas poisile nii täpselt, kui ta vähegi suutis ja oleks ka igaühele küllaldaselt selge pildi andnud, ainult Priidu mõistus ei suutnud seda seedida ilma nägemata. Sellepärast asus ta omal käel ja algatusel asja uurima. Kõige esmalt võttis ta isa terava noa ja lõikas saapanaha nina pealt katki, et näha, mida see sisaldab. Suurt tarkust ta sealt siiski ei leidnud, kuid see asi lõppes temale üsna ootamatult, sest kuna ema parajasti tuli ja nägi, missuguseid operatsioone poeg juba saapale oli jõudnud teha ning tulemused isale teatavaks tegi, siis veendus Priidu kohe, et tal saapa naha eest oma nahaga vastutada tuleb. Samuti peab ta nüüd lõhkise saapaga käima, kuna lootust vähe oli, et isa kohe jälle uued saapad järgmise operatsiooni tarbeks ostaks.

Peale karistuse kandmist oli Priidu meeoleu täiesti langenud. Ta ei suutnud aru saada, milleks

niisuguseid asju üldse tehti, millest arugi ei saa. Ja kui siis seda uudist uurima hakata, on tulemus see, et uurija nahk rikutakse ja ta ise veel lõhkise saapaga käima peab.

See kõik suunas Priidu mõttet saapa parandamisele. Emalt oli ta juba alguses kuulnud, et kingsepad saapaninad kõvemaks teevad kliistriga kleepides ja põletades; seepärast arvas Priidu kohe, et lõhkiõigatud saapa nina tuleb kliistriga kokku määrada ja siis põletada, kuni saabas on jälle terve. Seda tahtis Priidu korda saata, siis uhkusega isa ette astuda ja ütelda, et näe, mina ise parandasin selle väikese vea, mille pärast sa mind ilmaaegu nuhtlesid. Küllap siis tuleb isalgi piinlik ja ta katsub oma süüd kas või maiustistega heaks teha.

Jällegi emalt ta kuulis, et kliistrit tehakse jahust, seda vee hulka segades, kuni segu on umbes paraja kastme paksune. Siis kleebitakse nahk kokku. Priidu murdis paar päeva pead, kuidas kliistrit valmistada, kuni ühel päeval tunnistajaks oli, kuidas ema pliidil sousti valmistas, selleks piima ja vee hulka jahu pannes. Priidul tärkas kohe mõte, kastet kliistrina ära kasutada. Ema pani kastmele küll ka rasva hulka, aga mis halba see ikka võib teha; seda kindlam peaks ju saabas vee vastu olema. Hea nõu on alati kallid ja seepärast tuleb teda ka kohe kasutada.

Kui emal soust valmis oli ja ta ka veel riisisupi valmis oli keetnud, lahkus ta tükiks ajaks toast, välja loomi söötma minnes. Seda aega kasutas Priidu oma saapa parandamiseks. Ta võttis saapa, pistis selle nina paar korda soustikaussi ja torkas selle siis pliidi alla tulle. Saabas oleks juba peaaegu terveks saanud, kui ta mitte äkki tules põlema ei oleks plahvatanud, millise asjaoluga Priidu ei teadnud arves-

tada. Ühtlasi paukus samal ajal kojauks, mis ema tagasitulekut tähistas. Kõik need nii kiirelt üksteisele järgnevad sündmused viisid Priidu täielisse segadusse. Ta vaatas ruttu ringi, kuhu põlevat saabast peita. Õnneks nägi ta pliidi juures maas üht keedupotti, pistis saapa sinna sisse ja jooksis ise teise tuppa.

Ema tundis tuppa tülles võibolla ehk veidi põlenud naha lõhna, kuid ei märganud midagi erilist tähele panna ja hakkas lõunalauda katma, ühtlasi ka Priidut sööma kutsudes, kuna isa praegu põllult saabunud olevat ja kõik kohe lõunastama hakkavat. Priidu julgus hakkas juba tagasi tulema. Ta lootis juba, et tema äpardus seekord tähelepanematuks jääb, kui äkki ehmatunud ema kiljatust kuulis. Loomulikult ei teadnud vaene Priidu arvatagi, et ta põleva saapa kiiruga just lõunaks keedetud riisisupi potti oli pistnud.

Mis edasi juhtus, seda sõnadega üldse kirjeldada ei saa ja sellepärast jääb see peatükk saladuse katte alla. Sellest ajast peale tundis Priidu saabaste vastu hirmsat viha. Eriti katkisi saapaid ei võinud ta kannatada.

Kahjuks ei pääse inimene oma saatuse käest kuhugi. Nii maadles ka Priidu saabastega, kord isa vanu saapaid ahju visates, kord sulase saapaid kaevu loopides, kord ema ja õdede kingi koerale ja lamastele jalga sidudes jne. Muidugi ei jäänud need tembud kunagi tagajärgedeta.

Koolis oleks Priidule vägagi meeldinud teiste poistega joosta ja vallatleda; seal polnud ka ema alati tähele panemas, mis Priidu tegi. Kuid ka seal oli oma halbu külgi, nimelt pidi ta ülesantu alati valmis tegema; pealegi veel korralikult. Isegi laulma ja võimlema pidi koolis.

Kõige hullem oli Priidule mate-

maatika. Ta ei suutnud mõista, kuidas võis 4 ja 8 olla 12, aga mitte 11, nagu tema arvas, või miks oli 3 korda $8 = 24$, aga mitte $19\frac{1}{2}$. Ja milleks oli õpetajal tarvis sellest tülikäsimust teha, kas see ükskõik ei ole, kas $19\frac{1}{2}$ või 24. Priidu arvas et see kõik on ainult jonni pärast ja tema kiusamiseks.

Nii istus Priidu ühel õhtul magama minnes voodi serval ja mõlgutas muremõtteid. Homme on jälle matemaatika tund, kuid ülesanded on tegemata. Kindlasti tuleb seetõttu õpetajaga jällegi tüli. Keset kõige raskemaid arutlusi peatus ta pilk äkki oma saatusekaaslastel saabastel. Ta nägi, kuidas vasaku saapa tald talle tooli serva alt lah-

tisena vastu irvitas. Seekord ei vihanud see teda sugugi; hoopis vastupidi — suure rõõmuga tervitas ta abimeest. See oli talle küllalt muret ja kibedusi valmistanud; nüüd pidi ta näitama, et ta ka millekski paremaks kõlbab. Ta astus saapa juurde, ja tõmbas selle talle veel enam lahti ja pugus siis rahuldustundega voodisse, kus peagi õiglase mehe unne suikus.

Teisel hommikul tegi ta peagi emale selgeks, et täna koolimine-kust asja ei saa, põhjuseks on katkine saapas.

Nii päästis truu seltsiline teda mitmel korral matemaatika tunnist. Kui ta selle tagajärjel lõpuks veerandaasta lõpul nõrgalehe koju

viis, veenas ta peagi vanemaid oma süütuses ja tegi neile selgeks, et süüdlaseks on katkine saapatald, mis teda sundinud koolist puuduma.

Palju raskusi valmistasid talle ma-temaatika tunni kõrval ka võimlemistunnid, kuna tema kui väike ja paks poiss harjutustega kuidagi toime ei tulnud. Eriti pahandav oli see, et õpetaja ei tahtnud sellest aru saada, et Priidu on suvel karjas olles juba küllalt kukerpallitanud, joosnud, puu otsa roninud ja isegi mitu korda puu otsast maha kukkunud ning sellega palju raskemaidki trikke on teinud. Seetõttu peaksid võimlemistunnid ainult neile olema, kel suvel niisugused head võimalused puuduvad. Kuid ka võimlemistundidest päästis teda tihti saabas.

Üldse oli Priidul igaks juhuks alati üks saabas katki. Et kõik tema koolis ettetulevad sündmused saabastega seoses olid, hakati teda Saapa-Priiduks hüüdma. Selle üle vihastus Priidu nii, et ühele hüüdjale saapaga järele viskas, hüüdja ase mel aga akent tabas, mis muidugi purunes. Selle tembu järele kutsuti Priidu vanemad juba kooli.

Priidu püüdis küll ka siin selgitada, et see saapa süü on, kuid kahjuks ei arvestanud õpetaja ega vanemad sellega ja Priidu pidi jälle kord saapa pärast kannatama. Nii maadles ta saabastega oma kooli-aja lõpuni, mil sõjaväeteenistusse läks. Ent ka see algas juba esimesel päeval katkise saapaga, mis talle kohe pahandusi tõi. Nimelt ei ilmunud ta määratud väeossa õigel ajal, vaid veetis enne veel mõned lõbusad päevad sõpradega. Pärast püüdis ta küll tõendada, et teda just katkine saabas takistanud, kuid sõjaväes kahjuks sellega ei arvestatud ja nii pidi ta kohe trahvitoimkonda minema. Siiski päästis katkine saabas teda ka sõjaväes mitmest viperusest, tuues aga ka tihti mitmesuguseid sekeldusi kaela.

Ka sõjaväeteenistusest vabanedes jõudis tema 3 päeva hiljem koju kui teised; põhjuseks oli katkine saabas.

Olles jälle kodu, asus ta isaga põllumehe ametit pidama, ja et end vähemalt esialgselt saabastehäda vastu kindlustada, valmistas ta endale pastlad, milledega käib põldu kündmas ja mujal.

Märgusõna: „S a a t u s“.

Seiklus maal.

Raimond Kaugver II P — lohutusaubhind. Keskkoolirühmast.

Olles parajasti maal oma suvevaheajaga veetmas, kuulsin ühel päeval vanaisalt, et täna tulevat tallu rehepeksumasin. Olin muidugi väga huvitatud sellest müra-kast, millest olin kuulnud nii mõn-dagi ja kui maanteelt hakkas kost-ma läheneva traktori põrin, ei mal-lanud ma enam toas püsida, vaid jooksin välja, vastu tolele imevärgi-le. Jõudes traktorini, peatusin, pöördusin ja hakkasin truult kõn-dima otse selle hiiglase kõrval. Paarikümne minuti möödudes oli-megi talu õues. Veel mõni minut tööd ja juba seisiski masin rehall, sulgedes oma massiivse hiiglaseko-guga sissepääsu. Kui too müra-kas viimaks reheall kindlasti paigal oli, hakkas siit-sealt venima kohale töö-lisi. Need kohale jõudnud, puhuti veel veidi juttu, kõneldi sekka mõni sõna maailmapoliitikast ja lasti ra-husuitsu kõigi nelja ilmakaare poole. Viimaks jõuti otsusele, et töö võib alata. Seatigi siis masinale rihm peale ja hetk hiljem täitis ta-luõue kaugele kostev mürin ja ma-sina undamine. Ühenduses sellega pidin ka mina lähemale tormama, kui uksele ilmus ema ja käratas: „Hoi sa, poiss, et sa ei topi oma sõrmi masina ligi! Selle asjavärgi juures on mitmedki enne surma saanud!“

Seda öelnud, seisis ta veel hetke lävel ja kadus siis. Kuid nagu alati, nii oli ka tookord keelatud vili ma-gus ja alul hiilides, pärast joostes olin ma peagi saabunud rehealuse teisele poole otsa, kust lendas nii-suguse hooga välja kõiksugust pah-na ja õlesodi, et mu silmad said korrapealt täidetud selle kahjuliku elemendiga. Pärast põhjalikku pu-hastustööd julgesin uuesti, nüüd juba ettevaatlikumalt ja kätt silme

ees hoides, läheneda masinale. Esi-mese vaatega saadud muljeid võib sõnastada järgmiselt: kolin, mürin, lendavad aganad ja sinna sekka kostvad üksikud tööliste sõnad. Hetk-hetkelt muutusin ikka julge-maks ja lähenesin üha enam masi-nale, kuni viimaks seisin otse selle müra-kä külje all. Ise mõtlesin, et on see vast ikka imelik masin küll: ülalt lüüakse rukkikõrred peadega sisse ja ühelt poolt otsast tulevad välja terad, teiselt poolt aganad ja õled. Langesin päris sügavaisse mõttesse ja ärkasin nagu unest, kui mulle kimp õlgi pähe sadas. Nüüd olin näinud küllalt ja lahku-sin rehealt teise väljakäigu kaudu, taganedes ja sõrme suus hoides. Tagurpidi kõndides ei märganud ma sugugi, et mu tee läheb läbi otse keerleva ja pöörleva rihma alt. Samm-sammult taganesin ma ega aimanud hädaohtu enne, kui seljas kõlas hele kärts ja kogu tagumine kehapool muutus tuliseks.

„Ah sa mait!“ lipsas mul suust ja välgukiirusel hüppasin ettepoole.

Nüüd oli mu esimeseks mureks tolles lahingus saadud materiaalse kahju hindamine. Selleks kadusin aita. Kui ma siis olin end seal nä-pistanud ja torकिनud, pidin lõpuks tunnistama seda tõsielulist fakti, et mu tuliuest päevasärgist oli säili-nud vaid esimene pool, kuna tagu-mine osa lipendas kuskil traktori rihma ja võlli vahel. Ühtlasi oli pool mu seljast purustatud, s. t. seal leidus mõningaid kriimustusi. Kor-rapealt oli mu rõõmus meeolelu nullis, sest mul tuli arvestada nüüd kaht asjaolu: esiteks oli mu seljast kadunud 50% väärtuses nahka ja ülejäänud 50% võtab isa sealt päe-vasärgi eest ka maha. Nagu alati,

nii taipasin ka nüüd oma rumalust alles siis, kui see juba oli teostunud.

Viimaks jõudsin otsusele, et siinistumine ikka selga ja kehakatet terveks ei tee ja raske südamega otustasin tuppa minna. Jõudnud toauksele, seisatasin, sest äkki löi mul südame alt külmaks. Mis nüüd

küll saab?! Lõpuks võtsin südame rindu ja astusin sisse. Ema vaatles mind pikal, sõnatul pilgul. Kahjuks ütles see pilk enam, kui kõik sõnad. Siis lahkus ta toast ja aknast välja vaadates võisin teda näha oksti murdmas põllu serval kasvavast pajupõõsast.

Säravad jõuluküünlad . . .

Robert Kello II g. — II auhind. Gümnaasiumirühmast.

„Emake!“ hüüdis väike kaheksa-aastane kahvatupalgeline poisike läbi hämarduva toa ja astus ema juurde, kes oli kibekiiresti pesutriikimisega ametis. „Kas sa lubad mul nüüd välja minna?“ küsis poisike ja toetas loasaamise ootuspõnevuses katkisele toolikorjule. „Väljas on juba üsna pime, nii et võidakse juba jõuluküünlaidki süüdata, ja ma tahaksin minna nüüd vaatama, kuidas nad põledes säravad . . .“

„Tahad minna vaatama?!“ imestus ema ja sirutus töö kohalt.

„Jah, sest on nii tore vaadata, kuidas küünlad sätendavad ja kiirgavad!“ hüüatas poisike silmade särades.

„Aga kuidas sa seda's vaatad?“

„Ikka akendest,“ vastas poisike, ja muutus siis järsku tõsiseks, kartes, et oli midagi halvasti ütelnud, ja püüdis lugeda ema silmist vastust.

„Akendest!“ hüüatus ema üllatunult ja keelduvalt. „Aga, Leo, see pole ju sugugi ilus . . . Alles möödunud jõulul sain perenaiselt tõelda, et ei oska su järele valvata ja lasen su kallil jõuluõhtul võõraste akende taha piiluma, ja nüüd tahad sa jälle . . . Ei, enam see ei sobi! Jäta parem minemata . . . Mul on mõningad küünlad panukses . . . Pane need põlema ja vaata siis

nende sära! . . . Eks?“

Need sõnad tegid poisikese kurvaks. „Emake, aga meie küünlad ei põle nii heledasti ja nad ei sära nii ilusasti kui teiste omad,“ sõnas ta nukra tooniga hääles. Ema pöördus, seiratud poja nukrast, ootavast pilgust, kõrvale ja vajus mõtteisse. Jah — pojalt võis selles olla õigus, et nende küünlad ei sära nii ilusasti kui teiste omad. Aga nad ei võigi särada nii ilusasti, sest suurema osa sellest särast neelab ju see ebatervislik ja sünge ümbrus — vaene, madal, pime ja röske keldrikorter, mis praegu nii kummitavalt, ühegi jõulumärgita lössitas vana, raskest tööst kõveraks-tõmbunud emakese ümber.

„Emake, kas siis tohin minna või?“ küsitles aga poeg kannatamatult ja anuvalt, astudes lootusrikka pilguga ema ette.

„Eks mine siis pealegi . . .“ vastas ema nukralt, kuid pidi järgmisel hetkel, kui poeg, vastusest rõõmsana, talle naerdes ja hõisates kaela hüppas, rahuloluga naeratama, sest poja rõõm nii tühise loa üle pani vaese ema südame, kellel polnud muud erilist peale helde emarmastuse oma pojale pakkuda, tõepoolest rõõmsalt tukslema ja meelitas isegi pisara silma. Leo aga seda tähele ei pannud, sest peagi sibas ta end riietama ja mõne sil-

mapilgu pärast tuiskas ta suures tuhinas õue, kuuldes oma tormamises vaevu ema hoiatust piilumisega mitte pahandusi tekitada...

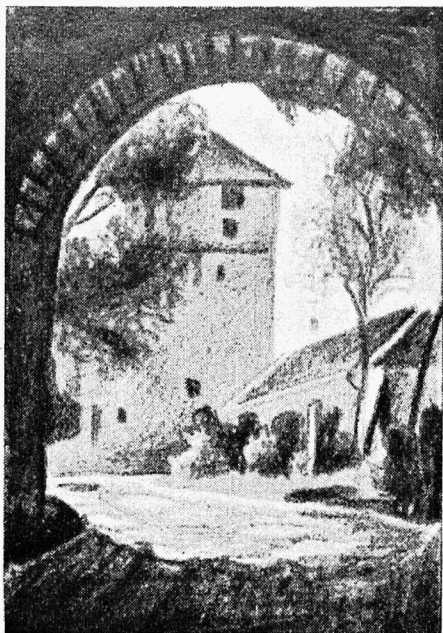
Õues võttis teda vastu karge talveõhtu. Taevas oli lugematul hulgal külvatud täis heledaid ja tumedaid rohekalt vilkuvaid tähti. Ja lumi, mis kiirgas akendest õuele langevast valgusest, nagu oleks sellele raputatud kristalltükikesi, krudises astumisel jalgade all. Oli tõeline jõululaupäevaõhtu. Leo oli seda õhtut ikka säärasena kujutelnud.

Ta heitis enese ümber põgusa pilgu, et vaadata, kuhu esmalt minna, ja sealsamas peatusidki ta pilgud ühel hoovimaja akendest, mis oli eriti valgustatud. Leole meenus, et ta oli kord selle akna taga piilumise pärast saanud tõrelda, sest see oligi too majapere naise elutoa aken. Ja selle taha otsustas ta nüüdki minna, otsustas aga pahanduste vältimiseks olla äärmiselt ettevaatlik, sest see aken säras ju nii meelitavalt. Kindlasti pidi selle taga seisma vägev jõulukuusk kümnete küünalde säras. Ja kuidas siis jätta see nüüd vaatamata! — Leole tundus see otse võimatuna. Seepärast sibaski ta juba järgmisel hetkel tasa selle särava akna alla, millel jääkirme-killukesed suurendasid mitmekordselt toas kiirgavat sära, ja ronis, kuulatanud, kas kõik vaikne, veelaulle. Siis sirutas ta pea ettevaatlikult akna taha ja juba avaneski ta silmadele terve ta unistuste-maailm: suur laeni ulatuv jõulukuusk säravate küünalde ja ehetega. Oh, kuidas see jõulukuusk säras ja kuidas need klaaskuulikesed ja kardriakesed pildusid välke, kui kuuse oksad juhtusid kuidagi liikuma. Oi, see oli nii tore! Nii kaaskiskuv!

Leo laskis pilgul läbi toa libiseda ja nägi toa nurgas peretütart, kes

kõrgest koolist oli jõuluvaheajaks koju sõitnud, klaverit mängimas. Ja sealsamas klaveri ja jõulukuuse vahel silmas ta rikkalikult maius- asjade ja kingitustega ülekülvatud jõululauda. Oi, küll oli seal palju ilusaid ja suuri siiru-viirulisi pihkarloomi ja -linde, toredaid punasepõselisi õunu ja uhkeid kardpaberites jõulukompvekke! — Need pidid küll kõik vist hirmus maitsvad olema! Leo tundis, kuidas kõike seda nähes ja kõigele sellele mõeldes korjus sülg suhu. Kui saaks kõik need endale, oi, küll oleks siis vast kröbistamist! Ei siis peaks vahet enam päeval ega ööl!... Ta oleks tahtnud veel sääraseid mõtteid mõlgutada ja jõulukuuske vaadata, kuid siis lõksatas kuskil ombekalt ukselink ja suure pahinaga hüppas ta aknalaualt alla lumehange, et järgmisel hetkel sibi-da juba õueväravast välja ja võtta kurss otse südalinna suunas.

Peagi olid seljataha jäänud agulirajooni viletsused, kuid nii tuttav plangud ja luitunud, vähe valgustatud hooned oma räpaste õuede ja aedadega ja juba oli ta haaratud südalinna vilkast liiklust ja eredast valgusest. Nagu mutt padistas ta oma riidest sussides ja külmast punase ninaga mööda lumist kõnniteed, hoolimata tema ruttamisest häiritud inimestest, kes saatsid talle järele pahast porinat, pugedes mõnikord suuremas rahvatunglemises härrade ja prouade vahelt läbi, kes püüdsid külma eest pugeda oma uhkete mantlikraede ja kasukate varju. Aegajalt ta aga siiski peatus, et vaadata uhkete daamide-härrade mingitud aristokraatlikult naeratavaid suid või kuulata tänaval kaaberdavate gümnaasiumipoiste ja -tüdrukute vormimütside varjust kajavaid rõõmsaid naerupahvatusi, lõkerdusi ja lööklauseid. Peagi aga sibas ta voogavas rahvamassis taas eda-

Kuressaare motiiv.

si, põikas sisse ühest ja teisest õueväravast ja otsis õueakendelt jõulusära, et siis sirutada kael selle järele, vaadata toas olevat jõulukuuske ja tuisata siis järgmisel hetkel jälle tänavale, et järgmisest õueväravast jälle sisse tormata ja jätkata piilumist jälle teise akna taga. Nii ta sibas, sibas kiiresti-kiiresti ja tungles otsides siia ja sinna, nagu oleks ta leivapalukese pärast väljas. Ta ei pannud tähele kiiresti mööduvat aega, ei kuulnud, kunas kell raatuse tornis lõi viis... kuus... Ei osanud pilku omistada hõrenevale liiklusele, vaid ainult ruttas, nagu kardaks ta kuhugi hiljaks jääda. Oma tuhinas pidi ta ühes õueväravas kellegi tuseda härra pikali jooksuma, ühel tänavanurgal oli ta sattumas lõbusa jõuluseltskonnaga täidetud auto alla ja ühes räpases õues sai ta piilumise pärast kellegi joodiku rõveda sõimu osaliseks. See kõik tegi ta uimaseks, kuid ikka ei loobunud ta sibamisest ega keeranud

oma punast nina ega külmast pakitsevaid varbaid kodu poole, vaid sibas, soovides näha palju jõuluküünalde sära, millest oleks emalegi palju jutustada, ikka endise agarusega edasi, kuni sattus õuele, kus kuulis harrast jõululaulu. Ta ruttas akna juurde, mille tagant see kostis ja jäi kuulama. Oi, kui kenasti seal lauldi: nii ühtlaselt ja mahedasti, nagu oleks õlekõrrega libistatud üle kandle keelte. Leo tundis, kuidas seda kuulates hoo-vas ta südamesse nagu midagi sooja, kodust. Oh, kui oskaks temagi nii laulda, küll laulaks ta siis veel tänagi õhtul oma emale palju lugusid. Ta sulges silmad ja talle meenus ema jutustus. Betlemma väljade laulvaist ingleist, sest need siingi laulsid nii õrnalt ja ilusasti nagu inglid. Kes võis küll siin nii kaasakiskuvalt laulda? Leo püüdis selles selgusele jõuda, kuid see oli võimatu, sest aken oli üleni jääs. Ta hingas, tuhninud läbi lumehange aknale lähemale, sellele sooja hingeauru, kuid ometi ei saanud ta vaba vaadet. Omas suures uudishimus surus ta keele vastu aknaruutu ja nüüd ometi hakkasid jääroosid närtsima ta keele soojuse mõjul ja varisesid piiskadena aknale, vabastades tee esimesele küünlasärarele akna taga kannatamatult ootava poisikese silmisses, kes võis nüüd siiski näha, mis sünnib toas. Ta nägi seal laulmas päris tavalisi tütarlapsi, kes tundusid talle aga oma lokkjuuste ja õhuliste kleitidega inglitena ja kes laulsid seal segamatult edasi, särasilmil vaadeldes uljalt säravat jõulukuuske. Oi, küll oli see alles tore! Terve õhtu jooksul polnud Leo näinud nii ilusat kuuske. Ja kuidas veel säras see uhke suur täht seal kuuse tipus. Seda ilu ja sära vaadeldes pugesi aga ta hingesse rõõmutunde kõrvale norutunne, mis kord-korralt suurenes, tekitades sügava kurbuse. Ta polnud kurb,

et pidi oma vaesuses võõraste akende tagant jõuluküünalde sära käima piilumas ja jõulurõõmu laenamas! Ei — seepärast ta polnud kurb, sest see tegi talle isegi lõbu; aga kurb oli ta siiski, ja seda just oma ema pärast, kes ei võinud isegi sellestki mitte üht osa näha, mida nägi tema — Leo. Ja see tegi talle tõsiselt haiget. Meeleldi oleks ta selle kõik siit toast sülle haaranud ja viinud emale sinna süngesse keldrikorterisse, et temalegi nii rõõmu valmistada. Kuid ta ei võinud ju seda, sest tohtis ju ta isegi ainult salaja seda kõike vaadata. Ja selle võimetuse pärast, mida ta oma lapsehingega isegi liiga hästi tajus, täitusid ta silmad pisaratega ja kurku ronis ängistav tunne.

Ta tahtis juba akna juurest pöörduda ja nutuselt koju rutata, kui kellegi käsi langes ta õlale ja keegi küsis mahedalt madala mehehäälega:

„Noh, väikemees, mida sa vaatad siin?“

Leo pöördus ehmunud ringi ja tahtis juba plehku pista, kuid leides küsija pilgus nii palju siirust ja kaastunnetki, julges ta sellest kavatsusest siiski loobuda ja vastusegi üle huulte poetada: „Vaatasin seda jõulupuud! Ta on ilus!“

„Vaatasid seda jõulupuud?“ imestus võõras. „Kas sinu puu pole siis nii ilus?“

„Mul polegi puud,“ kogeles Leo ja puhkes nuuksuma. „Seepärast... ma vaatsingi... akna... taga, et mul... enesel pole jõulupuud...“

„Aga miks sa's nutad nii?“ küsitles võõras ja poiss otsustas südame kergendamiseks jutustada kõik oma hingelt võõrale mehele. „Mul on kahju emast,“ kogeles ta nuuksudes. „Ta pole näinud ühtegi jõulupuud, pole näinud ühtegi küünalt ega jõulusära, pole näinud... kuidas säravad jõuluküünlad ja... kuidas kõikjal ollakse rõõmsad,

Tiikike Petserist.

sest peab... töötama... alati... Kui tore oleks meil olnud täna kahekesi käia akende taga ja vaadata, kuidas küünlad säravad, kuid tema ei saanud, sest pidi... jääma... töötama...“

„Vaeneke!“ ohkas võõras ja aetas käe osavõtlikult poisile õlale, ja hakkas küsima üht-teist Leo ema teenistuse, Leo isa ja muu kohta. Kui Leo oli neile kõigile otsekohele vastanud, jäi võõras veidi mõtteisse ja sõnas siis otsustavalt: „Väikemees, ma elan siinsamas majas, tule veidi tuppa. Tule! Toas on soe ja seal saad jõulupuudki lähemalt silmitseda. Eks, on nii?“

Leole oli see jutt meeltemööda, kuid siiski ta tõrkus minemast. Võõras ei andnud aga järele, võttis õrnalt ta käe, juhtis ta pimedasse kotta ja siis järsku seisis ta pimestavalt eredas toas. Ja kui seal laul katkes, oli ta piiratud kaheksast uudishimulikust ja üllatunud silmast ja neljast suust, mis pildusid talle lugematul hulgal igasuguseid küsimusi ja milledele ta ei osanud seisukorras orienteerumata vastata, vaid seisis oma ema pikas jakis, tummana häbist ja säravast ümbrusest, keset tuba.

„Oodake nüüd ikka,“ naeratas too lahke võõras mees, „las väikemees toibub ja silmitseb veidi...“

Mis te tast nii tülitate!“ Ja ta hakkas samas vabastama poissi ülirohivaist. Majaperenaise abiga, kes oli tolele mehele appi rutanud, saadi Leo peagi pealisriideist vabaks ja nüüd pandi ta sooja küdeva kamina ette jõulupuu lähedale istuma. See ajas poisikese pea hoopis kumisema, sest varem polnud ta kunagi saanud istuda nii jõulukuuse lähedal. Kui kauni harmoonia lõi see küdev kamin ja sellel uljal kuusel sirgelt seisvate küünalde sära! Kuidas ta oskab sellest kõigest küll emale jutustada!? Leo nägi nüüd nagu imeilusat jõulund ja kartes sellest ärgata ei julgenud ta end hästi liigutada. Ta naeratas hubaselt ja sirutas külmad varbad tule poole, kuna ta silmad kiindusid nendesse paljudesse säradesse, mida tekitasid kümned jõuluküünlad ja milledest ta lapsefantaasia laskis, manades ta silmisse tavatu jõulurõõmuhelgi, mida seal seni polnud kunagi olnud, temale paista ilusaid lokkjuukselisi ingleid, suuri rõõmsaid hõbehemelisi jõuluvanaseid, uhkeid kingitusi klaaslosside ja mängusõdurite näol, mida ta nii väga ihkas evida, ja paljusid teisigi toredaid asju. See kõik kütkestas teda ja sundis teda kõigele sellele kaasa elama ja unustama kõik, mis oli väljaspool seda sooja, jõuluhõnguga täidetud elutuba. Ta unustas oma kodu, ema ja kõik muu ning elas ainult sellele jõulupuule, mis seisis talle nii lähedal. See oli kõik nii tore, muinasjutuline ja huvitav saada külmast talveõhtust järsku sooja tuppa oma unistuste maailma — jõulukuuse juurde, mida ta nüüd nii unistavalt vaatles, märkamata enesel teiste uudishimulikke pilke ja võõra mehe kõnet, kes jutustas ühe vaese poisikese elust-olust ja ta südamesoovist näha jõulupuud, kui mitte muidu, siis vähemalt võõraste aken-degi tagant. See oli tõesti huvitav tõsielupildike. Leo aga ei pannud

seda tähele, vaid vaatas ainult jõulupuud. Milline üllatus! Kui ligi on talle see särav kuusk! Kui ema seda teaks!

Kuusk köitis poisikese tähelepanu täiesti enese külge, nii et ta ei pannud õieti tähelegi, mis temaga kõneldi või tehti. Ja seepärast oli ta viidud ta enese märkamata söögilaua juurde, kus talle pakuti häid roogasid, milledest ta polnud enne uneski võinud näha. Ta oli sattunud endise eluga võrreldes nagu kuningalossi. Oh, et ometi ema oleks siin! mõtles ta tihti ja toppis suhu igasuguseid jõulumaiustusi, mida ta äsja läbi akna näinud ja millede pärast oli ta suu hakanud vettki jooksma. Aga nüüd olid nad tal käes ja juba suuski! Ja küll nad maitsid hästi! — Veel praegugi ei pannud ta tähele teiste uudishimulikke, üllatunud pilke, vaid kasutas lahke pererahva suurt külalislahkust täiel mõõdul, lastes paista, nagu polekski ta kuskil võõraste juures, vaid omas kodus. Seepärast hävitaski ta, saades võidu endise häbelikkuse üle, suurel hulgal näljasele omase aplusega lahke pererahva roogi. Võõrustajad olid rõõmsad, et suudavad seega vaesele poisile head teha, ega pannud pahaks selle aplust.

Kui Leo oli söönud küllalt ja joonud mitu klaasitäit kuuma teed ja kui ta külmetanud paled hakkasid soojusest juba roosaks tõmbuma, jätsid perenaine ja too lahke mees, kes oli nähtavasti esimese abikaasa, ta üksinda tüdrukutega jõulupuu juurde ja lahkusid kõrvalruumi. Leo pahandus selle üle, sest kuigi ta laskis seni teistel enesega teha, mis teised tahtsid, ei meeldinud talle ometi jääda tüdrukutega üksi suurde saali, sest ta häbenes neid. Tüdrukud olid aga julgemad ja seetõttu hakkas pikkamisi arenema nende vahel jutt ja peagi olid nad elavas vestlushoos ning Leo ei mäletanudki enam, et ta oli äsja neid

tüdrukuid häbenenud, sest vestlus-
hoos unustas ta selle.

Nii nad kõnelesid ja siis torkas
Leole järsku midagi meelde — see
oli kodu ja ema. Ai, ta oli kodust
olnud juba hulk aega ära ja ema
võis tema pärast juba mures olla.
Oma hubasuses oli ta oma ema
unustanud! Seepärast, hoolimata
tütarlaste keelust, haaras ta kär-
mesti oma riidesussid ja ema jaki,
toppis nad kibe-kiiresti selga ja
tahtis juba südame põksudes mi-
nema lipsata, kuid siis tulid para-
jästi sisse perenaine ja too mees,
kes olid, nagu Leo tüdrukute jutust
aru sai, nende vanemad ja töid
kaasa korvikese.

„So-oh!“ imestas tütarlaste isa.
„Väikemees hakkabki juba mine-
ma? — Läksite tülli või?“ Ta vaat-
as küsivalt tütardele näkku ja kui
need raputasid päid, jätkas ta ra-
huldatult: „Noh, siis on hea...“ Ta
astus Leo juurde ja silitas ta pead.

„Või nii, siis väikemees hakkab
jälle minema!... Ongi ka juba
hilja ja ema ehk otsib sind juba ja
on rahutu ja mures su pärast...“
Ta pöördus korvikese juurde ja
ulatas selle Leole, kes selle tõrku-
matult vastu võttis. „Siin on üks
korvike,“ sõnas siis preisa lah-
kesti. „Vii see oma emale... Jõud-
sime sellega päris parajaks ajaks
valmis... Panime sinna mõned pa-
kikesed, sa jaksad neid küllalt kan-
da... Otsustasime nimelt teha veidi
meelehead su emale ja seepärast
saadamegi talle nüüd sinuga selle
väikese korvi... Ehk saab temagi
tunda siis veidi jõulurõõmu... Sina
vii nüüd see korvike oma ema kätte
ja kui ta küsib, kellelt see on, siis
ütle, et ühelt healt jõulumehelt, kes
püüab vahel teha rõõmu ka täiskas-
vanuilegi... Et sul pole täna enam
aega siin olla, siis tule homme õh-
tul tagasi ja kutsu tingimata oma
hea emagi kaasa — pühitseme siis

üheskoos ühe korraliku jõuluõhtu... Eks? On nii või, mis?... Sa ju tulled?"

„Jah, kui ... lubate,“ kogeles Leo ega saanud õieti aru, kas oli see kõik unes või ilmsi, sest ta oli nii üllatatud sellest äsjasest lahkest vastuvõtust ja nüüd veel sellest emale saadetavast kingitustekorvist. Missugune üllatus ja rõõm emale! Poisikese keelele kerkis hulk tänusõnu lahkele pererahvale, kui ta ei osanud neid oma ülevais tänutunde-puhanguis avaldada. Seda enam kõnelesid aga tänulikkusest ta lapselikud sinisilmad, mida mõistis lahke pererahvaski ja mis vaatasid korvikesele, paitades selle vitstest külgi. Mõtles, see terve korvitäis kingitusi! Ja need kõik kuuluvad emale! Missugune juhus! Leo oleks meeleldi langenud kaela sellele mehele, oleks langenud oma lapselikus täiutundes kaela tervele perekonnale ja karjunud nuttes ning naerdes nende kõrvu keelepakitsemaid tänusõnu. Kuid oma lapselikus segaduses heameele pärast ei osanud ta muud kui lahke

pererahvaga vaikides jumalaga jätta ja jätta maha ilus jõulukuusk, hubane tuba ja lahked inimesed ning lahkuda südames tükk rikaste jõulurõõmust paljude soovide saatel kargesse, hilisesse talveõhtusse. Ja kui Leo oli juba tänaval, raudraske kingitustekorv käes, kostsid õuest veel lahke perekonna soovhõisked talle järele. Kuid temal polnud aega enam neile vastata — ta tahtis võimalikult kiiresti koju. Ja seepärast sibaski ta nii ruttu, süda imelikult kerge, hing hõiskamapanevalt rõõmus, läbi tühjade linnatänvate kodu poole, et võimalikult varsti tormata hõisete ja kingitustekorviga koduuksest tuppa, paisata valla korvisuu, õngitseda ema sülle rasked pakikesed ja elada üle üks tõsine ja hubase jõulurõõmu ja rahuloluga täidetud jõuluõhtu... Selle kavatsusega ruttas too kahvatupalgeline poisike läbi aeglaselt langevate lumekübetemete kodu poole, silmad säravas nähtud jõulupuust ja silmisses kerkivaist tänutisarast...

Needus.

E. SOIDLA

Kui seista Hiiumaa põhjarannikul Kõrgesaare mõisa taga vastu merd asetseval järsul Lustaja mäel, jääb vasemale Kõpu, paremale Tahkuna tuletorn. Vaataja ees aga puhkab lainetes Suur rahu, Hiiumadal (Neckmansgrund). Rannaäärses metsas asub suur kivi, millesse raiutud tekst: E. U. St. 1810. Selle olevat raiunud krahv Otto Reinhold Ludvig Ungern-Sternberg, hüüdnimega Ungru krahv, kurva saatuse mälestuseks, mis tabanud nende suguvõsa, milles puuduvad tänini mehed.

Metsikult märatses oktoobrimaru, kõrgelt tormasid lained, murdusid

mürisedes Hiiumaa lamedal põhjarannikul ja mähisesid kardetud Hiiumadala kohal, mis moodustas kõigi neis vetes sõitvate meremeeste hirmu. Pime öö valitses rannikul ja merel ning väbisedes eksles valgusejuga Kõpu tuletornist üle mäsava vee. Seda tuld pidasid kõik laevamehed silmas, ületades kardetava Hiiumadala, teades, et see juhib neid õigele teele. Kuid millegipärast oli Hiiumadalal möödunud sajandi algupoolel palju rohkem laevaõnnetusi kui mujal Eestimaa rannikul. Meremehed ja saare randlased arvasid, et siin pole tege- mist õige asjaga ja et nii mõnelgi

ööl helgivad Kõpu tuletorni asemel teised tuled, juhtides laevnikke hukatusse.

Ungru krahv omandas a. 1772 Kõrgesaare ja Suurmõisa lossid, ühtlasi ka Kõpu ja Tahkuna majakad. Neil aegadel asetsesid Läänemere ääres rikkad kaubalinnad. Sõlmiti üha uusi kaubanduslikke suhteid ja laevad kalliste koormatega sõitsid Eestimaale — Hiiumadalast mööda. Leidus inimesi, kes olid näinud Kõpu majaka kustunud olevat, Kõrgesaare lossi aknais aga tulesid, mis juhatasid võõraid laevnikke eksiteele. Ööpimeduse varjus röövis krahv karile joosnud laevad tühjaks.

Ulgudes mühises torm ka Reigi kirikumõisa ümber. Tuulelipp torni tipus keerles kriiksudes ja põlised puud kirikumõisa aias paindusid oiates vana maja katusele. Avatud majauksel seisis vana auväärne kirikisand. Ta uuris väsimatul pilgul pimedust ja ta vana randlase kõrv kuulatas häält öös. Ta aimas, et selle tormiga kindlasti midagi juhtub, nagu seda siin ennegi säärase rajuga oli juhtunud. Ta tundis liiga hästi oma maad, randa ja krahvi. Äkki kostis merelt mitu pauku ja kõrgele paiskus rakette. Hädasignaaliid. Jälle raketid. Kiiresti oli praost riides ja väljus tormisesse öhe.

Rannal valitses elevus. Murdlainete müha vahele kostis hüüdeid. Salk randlasi piidles merele.

Peagi sõitis kolm paati hädalisi abistama. Mägedena rullusid ohjeidamatud veemassid, surses müri-naga karidel. Rannale kihutas ratsanik. See oli kardetud meriröövel. Pika ootamise järele hakkasid jälle päästjate paadid paistma ja järgnev rajuiil paiskas nad kaldale. Pooltühjest paatidest ronisid välja läbimärjad, külmast kangestunud päästjad. Kõikjal küsimus: „Palju on päästetuid?“ Meremehed kehtasid õlgu: „Kõik hukkunud, päästetud ainult üks mees, kes lebab paadipõhjal, nähtavasti kapten.“ Paadis olev mees oli vanapoolne ja meelemärkuseta. Neli meest oli valmis haiget kirikumõisa kandma. Järsku hakkas ta aga oigama, ajas end pikkamööda püsti ja hakkas imelikult ähkima. Siis aga hüüdis ta, rusikas ähvardavalt maa poole püsti, selgelt ja rahulikult: „Neetud olgu igavesti see, kes juhtis meid eksiteele. Kadugu tema suguvõsa põlvest-põlve...“ Ta hääl muutus iseäraliseks nuuksumiseks: „...mu laev, mu toredad poisid, mu armas poeg... Jumal karista!“ Need sõnad välja tõuganud, varises ta jäädavalt kokku.

Rusutult kandsid inimesed sur-nukeha kirikumõisa.

Aga U.-Sternbergi suguvõsas pole enam mehi ...

Kas täitub needus, või lihtsalt kurb saatus?

Roheline munder.

Aino Sepper IV P — lohutusaühind.

Kõik magavad, peale Peetri. Ta on juba ammu avanud silmad ja vaatab sihitult lakke. Unistajana — nagu see poiss alati on — ta unistab ka praegu. On võidupüha hommik.

Linnas peetakse täna paraadi. Ja tema ei saagi seda vaatama minna! See on suur pettumus Peetrile, kelle meelest pole midagi kaunimat maailmas, kui kuulata sõjaväeor-

kestri marsiheliseid ja marssida, omada mõõka ja rohelist mundrit . . .

Ta jõuab otsusele, et peab täna paraadi nägema. Ta läheb salaja kodunt, sest isa oli just eile öelnud, et Peeter peab täna enne lõunat aitama kuivi heinu kokku vedada. Lepiku Liida oli käinud eile siin ja öelnud, et raadiost ennustatakse äikest. „Oh, mis see kuiv hein ja võib-olla ei hakkagi sadama!“ mõtleb Peeter ja hüppab voodist. Kõik on vaikne. Kõrvalt kambrist kostab isa korrapärast norskamist. Kell saab varsti pool neli. Ta peab kiirustama, kui tahab „kaduda“ kellegi nägemata, sest ema on üldse väga varajane, eriti nüüd, kiirel heinaajal. Peeter riietub uude ülikonda, mille paneb täna esimest korda selga. Ta teab, et ema ei lubaks seda, aga täna on ju nii haruldane päev!

Peagi on ta nii kaugel, et avab tassa akna ja ronib välja. Hommikusele ajale vaatamata ei olegi õhk nii karske. Tal on ees pikk tee. Linna on 12 kilomeetrit. Taskus on 50 senti raha, mis kevadel koolis üle jäänud. Irmil liputab talle rõõmsalt saba ja tahab kaasa minna, aga Peeter tõmbab värava enda järel ruttu kinni ja koer jääb teisele poole. Varsti on ta maanteel. Küla on veel vaikne. Ainult Lepiku õues liigub keegi, kelles ta tunneb ära Liida. See, keda ta kõige vähem näha oleks soovinud, sest too oli alati poolpilkavalt naeratanud, kui Peeter talle nii veenvalt oli rääkinud, kuidas ta on sõjakoolis ja hiljem sõjaväes ohvitser. Ta ei saanud seda tüdrukut uskuma panna!

Liiv krigiseb tasa jalge all ja uued saapad kriuksuvad, kui ta edasi läheb.

Mingisugune kell lööb parajasti kajavalt seitse, kui ta sammub läbi linna esimeste tänavate. Ta on teist korda selles linnas. Kui kaunis on linn! Kõikjal lehvivad sini-mustvalged lipud. Majadest kostab

rõõmsaid hääli ja raadiomängu. Tänavatel on liikumine veel üsna väike, sest on vara. Peeter vaatab vaateaknail presidendi ja teiste tähtsamate riigitegelaste pilte. Tunneb korruga, et kõht on tühi. Oleks ju võinud kodust midagi kaasa võtta, aga siis oleks köögis magav tüdruk kindlasti kohe ärganud ja pannud hädaohtu kogu tuleku. Kõik kioskid ja äriüksed on kinni. Tänavat mööda sõidab auto ja keerutab üles suure tolmupilve. Peeter tunneb, et õhk on nii raske, et halb on hingata. Ta on korruga väga väsinud, istub lähedalolevale trepile ja — uinub.

Teda äratav kellegi tugev raputus õlast. Hirmunult vaatab ta üles. Tema ees seisab politseinik.

„Hei, poiss! Kui jääd siia veel kauemaks, oled märg kui kassipoeg. Mine silmapilk koju!“

„Ma . . . koju?“ Peeter on väga ehmunud.

„Mida sa veel ootad? Näed ju iseги, et äikesepilv tõuseb otse linna sihis!“

Peeter näeb alles nüüd, et taevast on peaaegu üleni kattunud sinise pilvega. Kaunis lähedalt kostab kõuekärgatus ja juba tulevadki vihmatibad. Nii ei jõudnud Peeter ega politseinik kaugemale. Ehkki viimasel on vihmamantel seljas, asub ta Peetri kõrvale trepile, kuigi teab, kui ohtlik see on. Trepil kohta on ehitatud väike katus. Nii jäävad nende riided esialgu kuivaks. Välgu nooli on ikka tihedamini näha. Õhk on muutunud viluks. Ja Peeter ei märkagi, et on astunud politseinikule üsna lähedale. Ta näeb, et too vaatab tihti kella.

„Mis kell on?“ julgeb ta viimaks küsida.

„Saab pool üksteist. Nagu näha, jääb tänane paraad ära. Harilikult läheb äikesepilv ruttu mööda, aga täna ei näi see üldse paigast nihkuvat!“

Paraadi ei olegi! Selle mõtte juures seisatub nagu Peetri süda. Ja tema oli asjata tulnud jalgsi pika maa! Ta ei näinudki neid toredais rohelistes mundrites mehi marssimas toredas taktis? — Tuleb meelde kodu, kuiv hein heinamaal . . . Mis ütleb küll isa, kui ta läheb koju?? Ei — ta ei või siia jääda enam kauemaks. Kuid sajab vahetpidamata ja Peetril pole palitutki seljas. Ka politseinikul näib kiire olevat. Ta tõmbab vihmamantli krae üles ja tahab minna. Seisatub aga veel korraks Peetri ees.

„Elad sa kaugel, poiss?“

Ja siis räägib Peeter talle, kus ta elab ja et tuli linna paraadi vaatama. Aga nüüd sajab vihma ja ka seda ütleb nagu kogemata, et kõhtki on tühi.

„Halb lugu sinuga. Aga sa ei või ka oma riideid märjaks teha.“

Samal ajal avaneb uks nende selja taga. Mõlemad pöörduvad.

„Oh,“ hüüatab keegi vanem daam väga lahke häälega, „vihmavarjus? Aga te võiksite tulla sisse!“

„Täna,“ ütleb politseinik, „ma oleksin väga tänulik, kui laseksite sel poisil siin natuke istuda. Ta on võõras siin linnas ja vihma sajab üsna tihedalt.“

„Aga muidugi,“ ütleb lahke proua ja hetk hiljem leiab Peeter enda avarast esikust.

— Ta istub pehmel toolil. Sööb lahke perenaise poolt toodud võileiba ja joob teed . . .

*

Kell on kuus õhtul. Vihm on lakanud. Aga tänavarentsliis voolab vesi veel praegu nagu oja. Peeter on viimaks ometi saanud heast pe-reprouast lahkuda. Ta ei tohi enam hetkegi viivitada! Kuidas küll süda valutab! Kuidas ema ja isa muretsevad tema pärast? Keegi ei tead-

nud midagi peale ühe, kes oli teda hommikul näinud. Oleks Liida ometi käinud ütlemas, et nägi teda linna poole minemas! See oleks ju vähegi kergendanud nende südamevalu. Aga ta ei võinud arvatagi, et Liida juba kella seitsme ajal Peetri kodus küsimas käis, kuhu Peeter nii vara hommikul läks.

*

On veel üsna valge, kui Peeter viimaks kuuleb Irmu haukumist. Ta on väsinud ja tunneb nälga. Süda hakkab iga sammuga rohkem valutama. Ja ta ei julgegi tuppa minna. Istub värava kõrvale lauahunnikule. Kurgus kipitab nii väga. Tal ei ole varsti enam jõudu pisarate tagasihoidmiseks.

Järsku kääksub toa uks ja koja-lävele ilmub isa. Nähes nukrat poega, läheb ta kohe tema juurde.

„Noh, Peeter?!“ See kõlab nii käskivalt ja küsivalt. Peeter jutustab isale kõik algusest lõpuni. Ka seda, et tahaks minna sõjakooli. Isa, kes vaikides kuulab, on vajunud mõtteisse.

„Sa tegid täna väga halvasti ja rumalasti,“ ütleb viimaks, „luba, et sa ei lähe enam kunagi kuhugi minu teadmata!“

Ja Peeter lubab. Isa on nii häa ja arusaaja!

„On juba hilja, mine magama! Homme räägime sellest pikemalt. Eks see sõjakooligi minek või tulla kõne alla, kui sa seda nii väga igatsed.“

Ja varsti näebki väsinud reisi-meet und oma uuest mundrist: Ta istub kena kõrvi seljas, kes teda ühest mäest ülespoole viib. Rohelised hõlmad lehvivad tuule käes. Tõusev päike paneb kuldsed nõõbid särama. See sära pimestab hetkeks Peetri silmi. — Ta ratsutab ikka kõrgemale . . .

Viihne 1866.

Aime Prost IV P — lohutusanhind. Keskkoolirühmast.

Juhani kodu asus suure lageda soo serval. Kössis, ligi maad vajunud sammaldunud katusega hütike andis peavarju kolmele lapsele, isale, emale ning talvel külmemal ajal isegi väiksematele koduloomadele.

Pereisa kasin teenistus ei võimaldanud mingisugust luksust ja üsna tihti oli isegi nälg külaliseks sellel niigi kehval laual. Nii pidid lapsed juba vaevalt kaela kandma hakates teenistusse minema.

Ühel helgel ja säraval kevadhommikul tuli naaberkihelkonnas asuv peremees Juhanile järele, kuna juba talvel oli Juhan nimetatud peremehe juurde karjaseks lubatud.

Särav ja helge oli küll kevadpäev, millal Juhan oma suvisesse koju saabus, aga järgnevad karjapäevad polnud talle enam kuigi lõbusad, sest peremees oli väga kuri ja hea perenainegi ei suutnud midagi Juhani heaks teha.

Kõik läks oma harilikku rada kuni jaanilaupäevani, Juhan sai päevas kolm korda süüa ja üks kord peksta. Jaanilaupäeval saabus aga linnast perepoeg. Juhan teadis küll juba varem, et pererahval on linnas poeg, kes oma kirjades nõuab alati vanematelt raha, kuid sarnase ülbe noorhännana ta teda küll ette polnud kujutanud. Oli see perepoeg uhke, kübar viltu peas, sigar suus ja kõndis jalutuskeppi vibutades. Juba kohe pärast saabumist käratas Juhanile:

„Karjapoiss, anna vett!“ Kuigi seis iseseisv üsna veetoobri ligidal.

Kuid ka Juhan polnud suu peale kukkunud ja perepoeg sai üsna ninatarga vastuse:

„Kel janu, sel jalad.“ Juhani vastus tasuti aga üsna vägeva kõrvalopsuga.

Kauaoodatud jaanipäeva hommikul teatas peremees Juhanile, et sellele lubatud priipäevast ei tule midagi välja, vaid et karjapoiss peab jääma koduhoidjaks, kuna muu talupere sõidab kirikusse.

Jaanipäev venis Juhanil üsna pikalt ja igavalt, kuni õhtupoolikul peremees teatas, et tasuks kirikust kojujäämise eest võib Juhan perepoja lähemasse raudteejaama sõidutada.

Juhan ei teadnud karta midagi, kui ta jaamast tagasi tulles uhkelt piitsa keerutades õueväravast sisse sõitis.

Siis lõi aga välk sisse. Peremees kutsus Juhani kambrisse ja käratas: „Poiss, raha siia, või muidu...“ ja tähendusrikas pilk langes seinalevale jämedale rihmale.

„Mis raha?“ sai kogelda Juhan, kui peremees vihast välkuvail silmil seinalt rihma haaras ja karjus:

„Ah sa, krants, salgad ka veel! Aga kus siis mu raha on, mis kapis piibli vahel oli?“ Ja punane verme jäi peremehe rihmast Juhani imestavale, kahvatanud näole.

„Mart, ära...“ kiljatas perenaine, kuid ähvardav pilk peremehelt sundis sellegi heasoovliku hääle vaikima. Perenaise vahelesegamise ajal jõudis Juhan aga toast lipsata ja väravast välja tuigerdades teadis ta ainult niipalju, et teda süüdistati varguses. Teda, kellele juba maast madalast ema oli õpetanud, et vargus ja tapmine on suurimaid süüid inimeste ja Jumala ees. Uimasena tuigerdas ta kaasikusse ja seal oma seisundit kaaludes jõudis ta otsusele, et tallu ta tagasi minna ei tohi, kui ei taha, et teda vigaseks pekstakse. Ainuke, kes usuks ta süütust, oleks ema. Nii otsustas siis Juhan koju minna, kuigi teadis, et

ka seal teda kuigi lahkesti vastu ei võeta. Öö veetis ta heinamaal küünis ja hommikul alustas koduteekonda. Teel kaalus küll võimalust üldse koju minemata jätta ja eluga lõpuarve teha, kuid elutahe võitis ja vaadeldes suvist rõõmsat loodust mõtles, et kõigest saab üle, ka varguse kahtlustusest.

Kui Juhan koju jõudis, leidis ta hüti ukse olevat lukustatud. Nähtavasti olid vanemad veel tööl ja pisike öde ühes nendega. Juhan istus lävepakule ja silmitses ajaviiteks õhtust loodust. Veereva päikese kumas leekisid kidurate soomändide madalad ladvad, eemal tõusis kureparv kurva kisaga õhku ja kaugelt kostev karjakellade kõlin kajas mitmekordselt tagasi soo avarustelt.

Mõtisklustest äratas teda vanemate tulek. Ema uskus küll kohe ta süütust, kuid isa seda hästi ei uskunud ja ta tahtis Juhani isegi kodust minema ajada. Ema vahetalitusel leppis aga lõpuks isagi.

Juhan oli juba ligi nädala kodus veetnud, kui ühel kuumal kesk-

hommikul ta endine peremees oma uhke kõrviga nende tanumaaia ette sõitis. Juhan kartis küll, et peremees tuleb kurjade mõtetega, kuid Juhanile ja ta vanematele üsna ootamatult hakkas peremees jututama, et tulnud just kohe linnast poja surivoodilt — täitma poja viimast soovi. Poeg olevat tal nimelt jäänud linnas auto alla ja enne surma jõudnud veel isale üles tunnistada, et tema olnudki see rahavaras. Raha tarvitanud ta kaardimänguvõlgade tasumiseks. Poja viimaseks sooviks olevat aga olnud, et isa tasub karjapoisile tema läbi tekkinud ülekohtu sellega, et võtab ta endale kasupojaks. Peremees tulnudki seda poja viimast soovi täitma.

„Peremees, aga ema, ja isa ja öde ja vend, kuhu need jäävad?“

„Pojake, ka selle asja õiendame, teised tulevad ka minu tallu, varanduse pärijaks jääd aga sina.“

Jälle oli helge ja särav hommik, kui Juhan asus teele oma uue ja seekord jäädava kodu poole, aga nüüd läks ta ka ise vastu helgemale ja säravamale tulevikule.

III^R tutvustab.

Kolm on kõigile asjale hea, räägitakse mõnikord. Kui tulla mööda Vabaduse tänavat Kondivalu poole, jõutakse peagi Rakvere kõige kõhukama maja juurde. Mööda suurt treppi üles rügedes jõuad peagi kolmandale korrale (välja arvatud keldrikord) ja mööda seina edasi kobades jõuad ukсени, mis on väga kahtlaselt pragunenud. Mõnede õpetajate arvates on selles süüdi õpilaste häälte tugevus, sest selle ukse taga asetseb kurikuulus III R.

Tema koosseis on järgmine:

Klassivanemaks on R e n é e, kellest saaks hea sportlane, kui ta roh-

kem end treeniks. Fantaasia varustab teda tabavate lööksõnadega ja naljatustega, millega on võitnud kaasõpilaste sümpaatiat.

Abiks on temale S i x, kellele arst silmade rahustamiseks kirjutas prillid ja neid ninale lükates meenutab ta juudirätsepat. Kõditab kaasõpilaste naerunärve ja seisab väga tihti tüdrukute auks püsti.

Laekuriks peab olema kaval rehknimees, nagu meie A n t s, kes oskab eksimatult ringi käia suurte arvudega, ise sääljuures täie suuga haigutades: „Oi-äh!“

Sekretäriks on I n g a, kes üle

kõige armastab balletti ja ajalugu. Igati hea keeleoskaja ja kaval kirjamees.

Laine armastab klaverimängu, ujumist ja on läbi ning läbi töökas tüdruk. Isegi eesti keeles pole tal karta „puudulikku“.

Gerda on vaikne tütarlaps, kes harrastab koolitöö kõrval veel kokakunsti ja tantsida foxi.

Aino on osav kirjandeid kirjutama, deklameerima ning tema eesti keele vihikul pole austajatest puudu.

Ellen, meie ekspriimus, on oma raske ameti üle andnud ja puhkab vanadel loorberitel.

Olga on hästi selge käänamine ja pööramine, olles nende poolst klassis esirinnas. Võib-olla aitab sellele kaasa ka Harry ja tema eesti keele vihiku lähedalolu.

Elviine armastab maadlus-sporti, kuid mitte matil, vaid musta teivli ees, olgu siis matemaatikaga või mõne muu ainega.

Daisy on praktiline tütarlaps, kuna ta kannab patse, mistõttu tal jääb alati järele juukselõikamis- ja lõkkimisiraha.

Silvy on jõudnud otsusele, et seiklemine on kahjulik asi siin ilmas, kuna ta sügisesed seiklused mõjusid halvasti tema eesti keele nunnbrile. Tulevikus siirdub lastekasvatusalale.

Maide saavutab kõik kõrged noodid, milliseid noodikirjutajad kunagi on kirjutanud. Praegu veel ei tea, kas siirduda tulevikus kusa-gile kooli või leida endale jõukas ja kannatlik abikaas.

Ainokene hoolitseb igal võimalikul ja võimatul juhul kaasõpilaste teadmiste eest etteütlemise teel ja seepärast on tal mõne võimukandjaga läbisaamine kaunis raske. Praegu, nii kurb kui see ka ei ole, on voodis haigena, kuid loodab siiski varsti paraneda.

Helga on kirjandusnimene ja

seetõttu ta pühendab suurema osa vahetundidest romaanide lugemisele. Kui mõnes tunnis klassitöö ajal „pea ei võta“, ei kohku ta ka raamatust piilumast.

Meie klassi priimus Hella (mitte kohvikeetmise priimus, vaid parim õpilane) erineb kõigist õpilasist sellepoolest, et jõuab hästi edasi ka spikkimiseta ja „poppi“ tegemata.

Kuid tema pinginaaber Senta seevastu on tragi „poppi“ tegema, kui seks on mõjuvad põhjused. Eriharrastuseks on tal kriminaalromaanide lugemine.

Eriti tagasihoidlik on Salme, kes kuulab tundides nii tähelepanelikult, et mõnikord isegi suu lahti unustab.

Marta oskab haruldaselt hästi nina krimpsutada, mida ta olevat õppinud, nagu rahvas räägib, välismaalasilts.

Helgi peab lugu saledast joo-nest ja armastab lilleaedu. Oma teadmiste täiendamiseks aiandus-alal kavatseb ta minna aiandus-tehnikumi.

Lainale näib meeldivat matemaatika, sest matemaatikatundide ajal seisab ta harilikult tahvli juures, kriit peos, ja kirjutab tahvlile numbreid. Harilikult ei suuda ta aga mõelda matemaatikale ja kaasõpilaste arvates seisab tal meeles kellegi meessoost isiku nägu, mis kõik mõtted enda peale kisub.

Laulumees Kaarel löödi „Kamtšatkast“ „vanale Jumalale“ lähemale, just ukse kõrvale, kus tõmbetuul ähvardab sellegi peast välja viia, mis talle kogemata aastate möödudes sinna kinni on jäänud.

Viktor on meie klassi tähtsam tegelinski, kes ei saa aru lühikesest jutust ja kelle vanaisa elas Noa-ajal „Gibraltaris farmis“, kust ta pärandas oma armsale pojapojale hispaania kuldaurahasid, prantsuse kuldrahasid, kuldrublasid ja saksa

kuldrahasid. Esmaspäeva hommi-
kuti otsib ta taga teist omasugust,
s. o. ilma pimesoolikata meest.

A n a t o l k a arvab, et elu läheb
igavaks, kui nalja ei saa, ning see-
tõttu on ta end pühendanud nalja-
tegemisele.

Sooelanik R ä ä d u õnnearvudeks
on 2 ja 4. Seepärast ka tema vihud,
nii väikesed ja suured, on kahe al-
gusega ja sisaldavad neli lehte.
Tema lөөksõnaks on „hurry up“,
mida isegi inglise keele õpetaja pa-
remini öelda ei oska.

Spordimees A l e k s ähvardab
vägisi rasva minna, kuid mis seal
imestada, sest ta nuumab end iga
tund leivakannikatega ja lihakänt-
sakatega, ja tõstab hirmsat kisa,
kui „hiired“ ajaviiteks poole leivast
ära on närinud.

Meie H a r a l d on veel üks priske
poiss, keda ületavad ümbermöödult
ainult kolm meie klassis ja dr. Oja
arvab, et ta põeb kroonilist mumpsit.
Ühtlasi on ta ka osav ärimees, kuid
see „tehing“ piirdub vaid vanade
piletikontsudega.

Kirjanik ja pasunapuhuja A k -
s e l ei tarvita kunagi kompassi,
vaid püüab odavamalt läbi ajada
parema käe poidla järele käies.

Meie klassi „K o l j a t i k s“ on
Tutt, kes liigub ülemistes õhukihti-
des ja terroriseerib oma pinginaab-
rit „E l m a r i t“.

Kaugel „K a m t š a t k a“ äärel
elab Eedi oma igapäevast elu ja
võtab vaevaks Elmari suure kogu
tagant liigutada alles siis, kui pin-
ginaaber Juss hakkab laulma „Edu-
ard ja Kuningunde“...

Teine mees kaugel „Kamtsätkas“
on merimees J u s s, kes kavatseb
minna vabatahtlikult kroonut tee-
nima ja tunneb kurba valu, et sol-
datile „löödi juurde“ 6 kuud teenis-
tusaega.

E l m a r i olemasolust tunneb
rõõmu kogu „Kamtsätka“, sest tal

on kell, mis näitab juhuslikult õi-
getki aega ja seetõttu rahustab
ümberkondsete närve iga tunni lõ-
pul.

L o s s u leivanumbriks oli vanas
koolimajas ahjude tagant läbi pug-
gemine, kuid meie uus koolimaja
on niisugune imelik asutis, kus ah-
jusid pole ollagi ja seepärast ei saa
ta ka oma oskusi sel alal näidata.
Muidu armastab ta õpetaja vaateid
oma seisukohast ümber hinnata,
mispärast satub võimukandjatega
tihti sõjajalale.

Lossu pinganaaber A n d r e s ar-
mastab tõsta puudumiste arvu.
Armsamateks ajaviideteks on tal
pallimängimine, pillipuhumine ja
enda pleegitamine.

Aukülaline O l e v on läbi ja läbi
kundakas, kes tunneb mõnu pal-
vele hiljaksjäämisest ja hilinemis-
patu ajab ta alati dresiina kaela.

D a a n i e l on leidnud endale pa-
raja paiga „koluka“ O t t i kõrvale,
mistõttu kõik läheb hästi, kui ta
mitte algebratundides kolme näh-
tamatu puu vahele ära ei eksiks ja
inglise keele tundides oma kontra-
bassi taltsutada saaks, millest ki-
pub välja kahtlane hää „Eeh, eeh,
eeh, eeh!“

Vahel öeldakse, et mõni inimene
kasvab pähe, mõned jalgadesse ja
Ott on selline imekomet, kellele
95% pähe on kasvanud, 2% kehasse
ja 3% labajalgadesse ja varba-
küüntesse. Kui ta veidi vihastub,
viskab ta pikali ja vehib käte ja
jalgadega nagu papagoi.

Vastandiks temale on J a a n, kel-
lele 95% on kasvanud kehasse ja
5% pähe. Ta istub tütarlaste lähe-
dal ja tunnid kuluvad kibedasti
ära „sehvti“ tegemiseks, mis ta õp-
pimisele palju mõjub.

Kui sa, armas lugeja, sõidad lä-
hemail päevil Kabalasse, näed seal
noorherrat, kes on võtnud endale
varase suvepuhkuse, siis — see
ongi meie endine vend Hans.

Tänavune V^{Pro.}

Tõtt öelda, oleme meie see esimene õige V-pro, kuna oleme esimesena siin koolis käinud viis aastat progümnaasiumis. See au on meilt aga ülekohtuselt võetud, kuna peame olema juba 3. lend. Meie pere koosneb 30. indiviidist, kellest 11 on õrnemaa-soo esindajad. Meie „tegelased“ on järgmised:

AARAT: Maadleb tütarlaste ees klassi tuntud „jõumeestega“. Enne malendite ärapäletamist oli koolis tuntud maletaja ja kodus kasvatab suuremal hulgal tubakat.

AINO: Tagasihoidlik brünnett, kes äärmise passiivsusega suhtub võimlemisharjutustesse. Kergejõustik näib aga kujunevat Ainole lemmikharrastuseks.

ANTS: Klassi imelaps — sai hakama sellega, et kombineeris endale kilukarpidest veduri, mida kavatseb rakendada käiku Kondivalu ja Kukeküla vahel. Väga musikaalne, mis avaldub tema iseseisvas kontserdis koolis, jõuluõhtul.

EERICH: Müttab sõbraga kitsamais ringkonnis perenaise äraolekul. Tulevikus loodame temas näha esimest ohvitseri meie klassist, kuna kavatseb asuda sellele teekonnale juba käesoleval suvel.

ENDEL J.: Tema suurepärased kunstnikuanded avalduvad „Kalevipoja“ illustreerimises negruusiiniga. Talvel elab tagasitõmbunult seltskonnast, ning suvel üürib Võsul suvitajaile süsti.

ENDEL V.: Klassi sekretär. Omab kooli parima käekirja. Vaba aja pühendab õppimisele. Tulevikus kavatseb maal vaikselt haridustööd edendada.

HEDSU: Vanasõna ütleb: „Kuidas sina mulle, nõnda mina sulle!“ See avaldub ka meie Hedsu juures, kuna ta armastab loomi, eriti lambaid, siis need armastavad ka teda.

HEINO: Kodu valitseb absoluutne monarhia. „Riigi“ valitsejaks on Heino ise. Koolis on teda harva näha, sellepärast et on tihti „tülitse-misi“ kõrgemate võimudega olnud, seda enam aga kinos nina vastu lina. Eriteadlane rongide liikumise alal kõigis Eesti jaamades.

HELGE: Omab pärivusveana head õppimisandi, mille tõttu on kevadel kindel cum laude kandidaat. Omab haleda südame, mis avaldub suflööri osa mängimises

HILJA: Väikest viisi klassi „priima“, ehkki alles algkooli abiturienti eas ja tegudes. Pool eluaega „studeerinud“ klaverimängu, mistõttu võib üsna julgesti mängida „Mulgimaad“ ja „Viljandi paadi-meest.“

ELLEN: Omab tähelepanuväärt ilusad jalad, mille eest võlgneb tänu eeskätt kooli vanale harmooniumile. Seob tutvusi vaid kõrgemate klasside õpilastega.

GEORGI: Spordigeenius. Parim number kooliajal on üks 5 —, mis domineerib igal vahetunnil ta laual asetsevas avatud vihus. Armastab „Violettat.“

ILME: On alati erapooletu, kui tegemist on matemaatika või füüsikaga. Kavatseb minna Orule supikeetmist õppima, sest kuuldavasti ei tarvitse supikeetmise juures teada kuupalju on $v+x+y$.

ERIKA: Sammub pikkusega tütarlaste esirinnas. Kannatab käsitöölal ületöötamise all. On õilme lahutamatu sõbratar.

MIZZY: Tantsupidude stabiilne külaline. Peab lugu nii käsikui jalgpalli võistustest, muidugi ainult pealtvaatajana. On klassi blondingel, kelle „kirstunaelaks“ on eesti keel.

RICE: Klassi vanim naiskodanik, kes omab juba daami tiitlit. Näeb igapäev kurja vaeva juuste lokkimisega. Omab nõrkust tantsu, sporti ning . . . vastu.

JANESSON: Tantsulõvi ja üldine tütarlaste „lemmik“. Gümnaasiumi eksami asemel kavatseb lähemal ajal sooritada mootorrattajuhi eksami. Üks „tusedamaid ajaloolasi“ meie klassis. Hoolsa õppimise eest vabastati usulis-eetilisi ringi juhataja kohalt.

KÖNNU: Harrastab kooliskäimist klassitööde vaheajal. Kavatseb kindlasti peale kooli lõpetamist hakata elukutseliseks näitlejaks sellele vaatamata, et on näinud ainult „Surnute kättemaksu“.

LEEMU: Tants on hea abinõu uute tutvuste loomiseks. Tihti esineb ka korvisaamisi, olgu siis tantsusaalis või võimlas. Tundide ajal ärritab õpilaste naerumuskleid, mille tagajärjel: „Ega, nurka läheb“.

LEMBIT: Peab pikemaid jutuajamisi vahetundide ajal vanemate daamidega ja omab halva harjumuse alati puuviljapoes Naturalistideringi rahaga opereerida. Nooremas eas oli kibe sportlane ja õppija, kuna nüüd on esile kerkinud muud erialad.

MARIA: Vaga vaikne tütarlaps, kelle erialad piirduvad ilmastiku muutuste uurimisega, mis põhjustab järjekindla aknast välja vahtimise tundide ajal.

MAHNI: Venna eeskujul on hakanud harrastama salongkultuuri. Külvab klassi tuntud naljateri, millele pahatihti ainult kõrvalistuvad tütarlapsed reageerivad äkiliste naerupuhangutega, mille eest tehakse nurgad ilusaks.

SEPP: Klassivanem. Armastab teha kaasõpilastele tunni ajal mär-

kusi findi loopimise näol. Võimlemistundidest viilimisega kogub energiat, mida kasutab „edukalt“ kooli käsipallivõistlustel.

SAAREN: „Inimene ei või olla igal alal geenius“, arvab Lembit. Omab vastavalt huvialale (turnimisele) atleetiku keha ja head musklid.

SOSS: Väga heaks treeninguks arvab olevat igapäevased matkad kodu ja kooli vahel. On õnnelik, igaaastaseks „Tööliste pühaks“ saab uued kamassid — vastav rahasumma laekub kodujäneste müügist.

TAIVO: Arvab: „Mida rohkem tuubid, seda lollimaks lähed“, mis avaldub eesti keele numbrite järjekindlal langemisel. Maalib loss „Tolsburgi“, ja räägib ränka põhjast eesti murrakut.

TEJA: Uus särav täht tütarlaste unistuste taevas. Vanasti punastas tüdrukuid kaugelt nähes, kuna nüüd on oma naabrinnale tuliseks ristiks.

UNO:

„Klassi noorim poiss on „Pudel“, geenius standardmudel“.

Kutsub esile ebamääraseid hääletsusi tundide ajal. Kitsede kütmine on meeldivaim ajaviide, mida harrastab popipäevadel.

ÕILME: Kandvam lavajuht Kadriinas, eriala on soolotantsud ja laulud. Kavatseb hakata maasoolaks kooliõpetajanna näol. Võrdlemisi julge tütarlaps igal alal.

KIIR: Uus täht tantsupõrandal, ega jäta ka vahetundide ajal Hilja hingekest rahule. Kombineerib saksa keele tunnis uusi väljendusi. Lavastavad iga tunni alul veriseid perekonnadraamasid Erikaga, kus ei puudu isegi moodsad sõjariistad, nagu tindipott ja tahvlilapp.

Eelabituurium.

M. SAKS.

Tammsaare olevat kuskil kunagi kellelegi midagi öelnud „Lagle“ talu kohta. Nimelt, et selle talu laudad olevat nii toredad, et sinnaasetatud lehmad jäävat kindlasti ahtraks ja talu ruumid mitte vähem toredad, nii et võib karta, et sinna pääsenud kirjanik muutub samuti toodanguahtraks. See lookene meenus mulle meenutades kurba tööka, et tänavu meie kuulsusrikas Gümnaasium Raquerensis ei anna tänavu abituriente. Võhikule ja asjasse vähemsüvenenule võib tunduda, et siin on süüdi uus, uhke ja ultramo-

dern koolimaja, kuid asjasse süvenedes, seda mitmekülgsest kaaludes, leitakse, et see on üldine tõbi üle meie kodumaa. Ja siis tuleb kuskilt mälukoobastest õige põhjus form (mitte Mai, nagu võidaks vast sekundaarsete assotsiatsiooniseaduste põhjal ütelda).

Nõnda siis — abituriente pole, aga see on nii Jumalast seatud, et igas koolis peab olema vähemalt üks vanim klass. Ja sellel meie kooli ajaloolise aasta ajalooliseks klassiks ongi praegune II G. Kes küll mäletaks esimesi õppepäevi ja -aas-

taid „vaiehitises.“? Nagu läbi udu vilksatub mõni hetk sellest ürgajast. Keskaja elasime läbi Hubeciumi „lossis.“ Kaduma hakkavad mälestused nendestki päevadest. Natuke rohkem teatakse juba uutest päevadest. Pole mõtet sukelduda mälestusis. Sest siis muutuks meie süda kurvaks ja leebeks õpetajate vastu. Aga meil on veel üks aasta ees — ja „võitlust on veel palju ees, siht jõuda õnnera‘ale,“ siis peab meie süda olema tugev ja et tugev hoida, selleks mitte lasta peale tulla mälestusil. Nende aeg on aasta pärast. Aga et meie tänavu oleme vanim klass ja nn. „ersatzabituriendid“ ja oleme harjunud end abiturientideks pidama ja nõudma endale nende kirjutamata õigusi, siis tahame osa saada ka sellest õigusest teha sulejoonistusi oma klassist „Tunglakandjate“ viimases numbris vastaval õppeaastal. Aga sellepärast ei pruugi seda teha iga üksiku tegelinski kohta eraldi, vaid nii rohkem üleüldises mõttes.

Abiturientidele on tavaliselt osaks langenud kõrgemad ja soojemad kohad isetegevuse aladel ja pääle selle kandva osa etendamine kooli- pidudel. Ja langes meilegi osaks see au. Tõele au andes peab küll ütleva, et see au oli väga ränk. Suurest mugavusest poldud varem palju tegeldud isetegevusega ja nüüd „riigipiruka“ juurde jõudnult ei teatud kuidas seda sööma hakata. Mõned siis ütlesid ise „Mutt“ selle töö kohta, teised löödi rivist välja kurja vaenlase poolt külvatud nullile väga lähedal olevate numbritega. Ja kes ellu jäid, need olid tugevasti sisse võetud tavalisest mugavusest, nii et peab ütleva, et tänavune isetegevus küll tõusuteed ei käinud. Aga on ju veel üks aasta seda asja parandada. Tuleb vahet teha mugavuse ja laiskuse vahel. Mugavus on olukord, kui inimene ei viitsi oma võimeid mingisuguseks üles-

andeks rakendada, kuna laiskust kui niisugust pole meie klassis küll leida, nagu selgus ühes vaidlustunnis. Sõna „laisk“ võib tarvitada ainult õpetaja kohta, kes hoiab vihke enda käes üle kolme päeva.

Aga selle eest tegutseti agarasti kunstijumala või -jumalanna teenistuses. Tunnistust sellest annab koolipeol etendatud „salongdraama“, mida mängiti suure andumuse ja sisseelamisega, nii et voolas pisaraid ja verd. Ainult ühe tegelasega juhtus õnnetus — ta rinnas pakitsev tuli kõigi kauni ja oma kalli vastu põletas läbi paari valgeid kindaid. Need tulid aga hiljem tagasi anda, kuna juhtumisi tabas leek just koolist antuid.

Ka laulu alal on meie klass teinud vägevaid edusamme. Eriti meeslaulu alal. Klassi meeskoori kuulub kogu meie meespere in corpore ja selle repertuaar on laiaulatuslik, ulatudes leinalauludest ja „pritsimeeste“ leinamarsist „Maali polkani,“.

Naispere trumpideks on aga keemiakatsete korraldamine. Seda eriti füüsikatundides. Õieti on need katsed kuuluvad ka füüsika alale, nii et need on õieti füüsikeemilised katsed. Praktiliselt proovitakse järele, kas hää on tõepoolest võnkumine ja katsetatakse uuelaadilise lõhkeaine leiutamise.

Selliste asjadega tegelevad aga ka poisid. Nimelt on üks meie koolimaja ruume alatihti täidetud sinaka „osooniga“, made by „Derby“ & „Polo“. Ebapraktilised poisid raiskavad aga selleks aega vahetundidest, seega ajal kui ruumi võib lüüa ka prillitatud välk, mis tabab esmalt ametrahaga noorukit.

Erilist poolehoidu isetegevusorganest on leidnud kooperatiiv. Igaüks meist on võinud veenduda, kuidas Saulusest sai Paulus, ehk kuidas kooperatiivi vaenlasest sai selle kaitsja. Mispärast just koope-

ratiiv, sellest on veel vara kõnelda, võib-olla tuleval aastal on see vähem hädaohtlik.

Suurt poolehoidu on leidnud klassi vaidlustunnid. Esimene vaidluskoosolek ei andnud mingisuguseid tagajärgi. Teisel jõuti varemmainitud otsusele laiskuse suhtes. Kolmandal ja viimasel jõuti niikaugele, et leiti, et õpilaskonna isetegevusest pole üldse suurt kasu, ainult kooperatiiv on igapidi kasulik.

Erilist poolehoidu on leidnud ka loogika hea vaidlusobjektina. Sellest spordist võtavad osa küll poi-

sid, kuid üks tütarlastelgi ole sellel ajal võimalus millegi muuga tegeeda. Loogika tunni peakangelaseks oli konn. Ühe tunni jooksul peeti selle looma üle vägevamaid vaidlusi kui võibolla Teaduste Akadeemia koosolekul.

Niipalju lühikesi ja katkendlikke sulejoonistusi meist endist. Rohkem ei või aga kirjutada, sest on veel vara. Võibolla tuleval aastal saame kirjutada rohkemat. Siis oleme ka tegelikult abiturientid ja sellega koos maailma targimad ja tähtsaimad olendid.

Üks neistsinastest.

Homse Eesti ülesandeist.

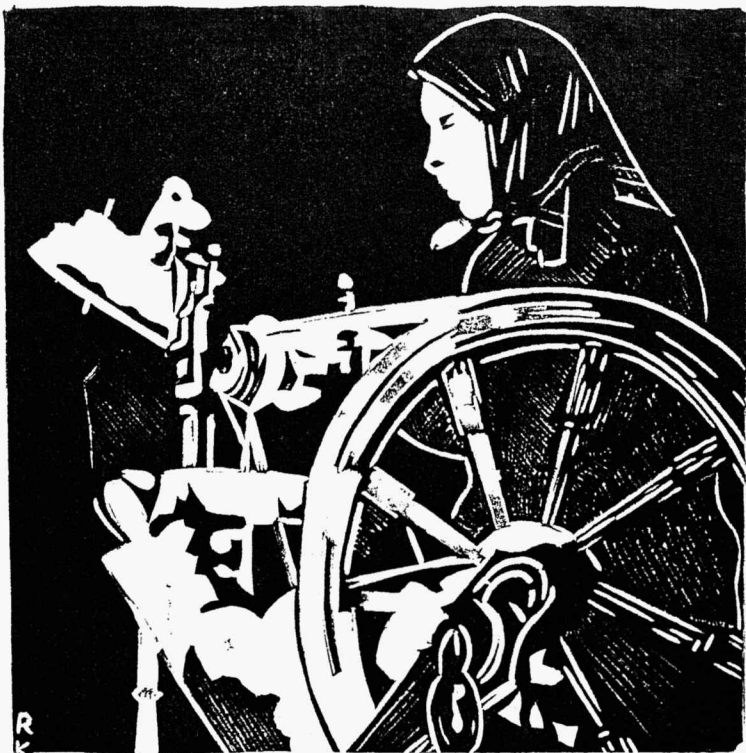
M. SAKS.

Suur korsiklane Napoleon viis oma sõjakäikudega Euroopasse Prantsuse revolutsioonis püstitatud põhimõtted — vabaduse, vendluse ja üheõiguse. Napoleoni vastu võideldes tekkis rahvastes rahvustunne. — Need ideed levisid kõikjal, ka siia Läänemere äärde. Kuid enne kulus aega, kui värsked tuuled jõudsid meie kohalt eemale puhuda vana korra udu. Rahvas hakkas aegamisi virguma pikast painajalikkust unest, ja alles möödunud sajandi keskpaiku isa Jannsen ristis senise nimetu maarahva — eesti rahvaks. Oli sündinud, õigemini küll uuesti sündinud, uus rahvas. See rahvas oli vaevu pääsnud keskajast ja nüüd tuli kiiresti järele jõuda teistele rahvastele kõige uemasse aega. Tekkis meie oma renessanss, süveneti minevikku, leiti meie omakultuuri kullateri, mis innustas veelgi hoogsamale tööle. Kreutzwald pani „Kalevipojaga“ nurgakivi rahva kultuurihoonetele. Kui võtta eesti rahva eneseleidmise tähtajaks esimese üldlaulupeo aasta 1869, siis ei möödunud poolt sa-

janditki, kui jõuti maa ühendamiseni. Suur Maailmasõda muutis Vene karu niivõrd nõrgaks, et Läänemere kaldalt tõrjuti ta küüned eemale ja kunagised iseseisvad, aga ajaloo ratta all muljutud rahvad püstitasid siia oma lipud ja hakkasid ise juhtima oma elu.

Kuid kas oli meie rahva iseseisvuse sünd ühtlasi ka meie rahva sünniks?

Ei — rahvas oli ammu sündinud. Vabadussõda oli ainult meie rahva ristimine. Ristimine, mitte veega, vaid tule ja relvadega, mille osaliseks saavad kõik rahvad iseseisvaks saamisel. Ja ükski rahvas pole saanud varem iseseisvaks, kui ta pole saavutanud teatavat kultuurilist astet. Iseseisvaks saada ja iseseisvaks jääda võivad ainult need rahvad, kes ise suudavad oma elu korraldada. Meie rahvas polnud siin mingiks erandiks. Väheste põlvete jooksul jõudis meie rahvas keskajast tänapäevani. Igal põlvel oli oma suur osa Eesti ülesehitamistöös. Iga põlv on meie arengut kandnud edasi teeosade võrra, mil-

le läbimiseks teised on tarvitanud sajandeid. Jõuti ju kolme põlve jooksul sihile. Meie vanavanaisad olid need, kes töötasid ärkamisajal ja võitlesid koos Carl Robert Jakobsoniga rahva majandusliku iseseisvuse pärast. Meie vanaisad ja isad kogusid muinasvara ja võitlesid koos Jaan Tõnissoni ja Konstantin Pätsiga meie rahva poliitilise eluõiguse eest, võitsid vabaduse Vabadussõja tandreil ja juhivad praegu meie riiki. Nüüd on kasvamas uus põlv, kes pole kunagi elanud võõra võimu all, kes on kogu elu võinud maitsta vabaduse vilja. See uus põlv on praegune Eesti noorus. Iga rahva noorus on aga selle rahva homne päev. Nõnda oleme siis meie, Eesti tänane noorus, Eesti homne päev.

Nägime, et igal põlvel on olnud oma suur osa meie riigiehituses. Aga mis on siis meie osa? Mis on jäänud meile üle? — Kõik näib olevat saavutatud, kõik tehtud, kõik näib olevat korras. Meil on oma vaba rahvas, oma riik, mis ei ole ühegi võõra võimu käsutada. Jah, kõik on saavutatud, aga meil tuleb saavutatut kaitsta. See ongi meie ülesanne, meie suur ülesanne ja elutöö.

Aga kuidas täita seda ülesannet, Vabadus võideti relvadega, relvadega tuleb seda ka kaitsta. Vabadussõjas oli koolinoor esimene, kes andis end rahvuslikult mõtleivate juhtide käsutusse ja kes läks esimesena välja vabaduse kaitseks. See oli veel see noorus, kes oli läbi immutatud sotsialistlikest ja kosmopoliitseist õpetusist. Aga kui oli

tarvis, unustati need, ja mindi võitlusse sini-must-valge lipu all. Nüüdne noorus, saanud rahvusliku kasvatusel ja ka õpetust sõjalisel alal, on kindlasti meie sõjaväe tugevamaid alussambaid. Eesti sõdureist peetakse kõikjal lugu ja neile an-

tud iseloomustustes nimetatakse neid maailma parimateks. Eestlased Vene sõjaväes teenides olid väeosade selgrooks ja paljud meie rahvusest ohvitserid teenisid Vene väes silmapaistvatel kohtadel.
(Järgneb.)

Kooli elust.

J. Tõnissoni mälestamisõhtu I G-s.

Väike riik, väike rahvas võib püsida ainult siis, kui rahvas hindab õiglaselt oma olemasolevaid jõude, nii vaimsel, füüsilisel kui ka muudel rahvusvahelisse suhtlemisse puutuvail aladel. Et aga riik võiks tekkida ja püsida, selleks peab ta omama häid riigimehi, ennatsalgavaid töötajaid ja osavaid poliitikuid, kes suudavad rahvast juhtida ja aidata ka kriisiaegadel. Seda on kujukalt näidanud väike Eesti riik, meie kodumaa.

Üks niisugustest eesti riigimeestest on Jaan Tõnisson, kes 1. a. 22. detsembril pühitses oma 70.-dat sünnipäeva. J. Tõnissoni sünnipäeva tähistamiseks korraldas I G klass aktusõhtu 21. jaan. s. a., algusega kell 5 p. l. Aktusõhtust võttis osa ka hr. direktor ning õpetajaist pr. Oglas ja klassijuhataja hr. Blaugberg. Eeskavas oli näiteid J. Tõnissoni elust ja tööst kuni tänapäevani. Vahepaladena esitati viiulisoolosid ning soololaule.

Avasõna ütles hr. Blaugberg, kes toonitas juubilari J. Tõnissoni kui Eesti vanema ja teeneterikkama riigimehe tähtsust Eesti riigi loomisel de facto. Selle järele esines õpil. J. Vasar soololauluga ning järgmisena andis P. Tambek oma kõnes „J. Tõnissoni elu ja töö“ tõhusa ülevaate juubliari elust, tema raskest tööst ning suurest tahtejõust,

millega ta seda tööd tegi. Järgnes viiulisoolo A. Vendsalult. Edasi rääkis L. Otto teemal „Jaan Tõnisson uue ajajärgu algatajana“, esile tõstes tema ennatsalgavat tööd iseseisva riigi loomisel, mille resultaadiks oligi Eesti Vabariik. Vaheldusena kandisid A. Vendsalu ja P. Tambek ette viiuliduette. Siis luges A. Rääbus katke juubilari eluloost: „J. Tõnisson Soomest sõjariistu muretsemas“. Siit selgus, et J. Tõnissoni isiklikud sidemed olid kasuks reisi edule. Järgnes P. Tambeku viiulisoolo ning H. Suusilt katke „Jaan Tõnisson tänapäeval“, millest selgus, et J. Tõnisson, vaatamata oma aukartustäratavale vanusele, on praegugi tulisehingeline töömees. Viimaseks numbriks oli V. Lindami soololaul.

Aktusele järgnes teelaud ning lõpuks ka jalakeerutus, mis toimus muusikaklassis. Tantsu vaheaegadel esitasid raadio-onud (oli kolm) naerunärvide kōdikks varia „ülemalt poolt“ — aulast.

Õhtu esimene osa — aktus — näitas, mida võib saavutada tahtejõuline, kindlaid eesmärke taotlev inimene. Teine osa — tee-
laud — aitas oma koduse miljöoga tunduvalt süvendada klassi ühtekuuluvust. Kolmas osa — tants — näitas, et I G-s on peale „vaimupiinajate“ ka „ihusuretajaid“. Nimelt debüteerisid paljud meesõpilased ka tantsupõrandal.
ENDEL KUKK

Bibliograafiat.

Kersti Merilaas: „Maantee tuuled“.
Luuletusi.

Luuleharrastajale võiks pakkuda huvi see noore, Rakverest päritoleva luuletaja

esikkogu, mida peetakse parimaks kogu mõõdunud aasta luuletoodangus. Autor käsitleb oma teoses mitmesugust ainet nagu armastust, usku, ironiseerib elugi

üle, kuid suurema ja meeldivama osa moodustavad laulud loodusest. Selles luules on väga palju kodusust ja soojust, kogu inimõnn ja rahulolu näib peituvat lihtsuses ning iga väiksemagi pisiasi tekitab rõõmu: „Ja mõni väike räästalt kukkuv tilk / võib hellalt õrnitsema panna. / Üks lembe sõna, mõni varjat pilk / võib kogu päevaks õnne anda.“

Merilaasi luulel on kaks palet: ühel pool ironiseerib ta elu pahupooli, kuid teiselt poolt selle kriitika karmust pehmendab kõike olevat sülelda suutev ava-

kaelisus. „Kõik on nii hää ja lihtne“. Ta näib võitvat pessimismi sama leebe poolboheemlusega, nagu ta on võitnud vormiraskused üllatava kergusega ja leidlikkusega algaja kohta. Hoolimata sellest, et siin-seal lugedes kohtad võõraid mõjusid, võime konstateerida, et Merilaasi luuletused ilmudes esmakordselt „Loomingu“ veergudele rõõmustasid meid oma värs্কusega.

Kahju, et paljud neist on pidanud välja jääma kõnealuse raamatukese lehekülgedelt.

V, Mets.

Vigade õiendus.

„Tunglakandjais“ nr. 2 1939. a. on lk. 25, artiklis „Koolitöö tulemusi“ paar eksitavat trükkiviga. Nimelt noorema grupi parim klass

oli I P, mitte aga I G. Siis artiklis „Vilmsi austamisaktus“ on viga selles, et kõneles õpilane B. Tamm, mitte B. Tumin.

RISTSÕNU.

Põikread: 1. P. C. Barca teos; 10. alkohoolne jook; 11. asesõna; 13. 1921. a. Nobeli füüsikaauhinna omanik; 16. saksakeelne prepositsioon; 17. aja mõõtühik; 19. sõiduriist; 20. ilmakaar; 21. eeslinn; 23. ulak; 24. maja „silm“; 25. kala; 27. tasapinnal kartograafilise võrgu abil kujutatud maakera pind või selle osa; 28. väike laps; 30. meesnimi; 31. püssi osa; 32. On sageli vihmased; 34. asesõna; 36. mustand, paks vihik; 38. tulevikusõja relv; 39. niivo; 41. naisnimi; 42. ära andma; 44. pinnamõõt; 45. ladinakeelne prepositsioon; 46. prantsuse kirjanik; 48. noot; 49. nimi ajaloo; 50. naisnimi; 52. see, kes äratav elevust.

1		2	3	4	5			6	7	8		9
		10						11				
	12		13			14	15				16	
17		18		19						20		
21			22		23			19		24		
25				26				27				
		28			29			30				
								31				
32	33					34	35		36			37
38					39			40				
41				42				43		44		
45			46						47		48	
		49						50		51		
52												

Püstread: 1. Oscar Wilde'i teos; 2. Eesti Vabariigi initsiaalid; 3. jook; 4. veekogu; 5. ettejuudmine; 6. Olukord mängus, kus võistleja pole oma vastamängijat võitnud ega talle ka kaotanud; 7. See, mida inimesed otsivad; 8. noot; 9. romantiliseks muutuma; 11. asjaolu; 9. romantiliseks muutuma; 11. asjaolu; 12. elund linnul; 14. kääne; 15. „tramm“ inglise keeles; 16. põllutööriist; 18. põllukas korraldatud maa; 20. viljasaagilt ebaõnnestuma; 22. koduloom; 24. järv Aasias; 26. tüki ke kivi; 27. sama mis 23 põiki;

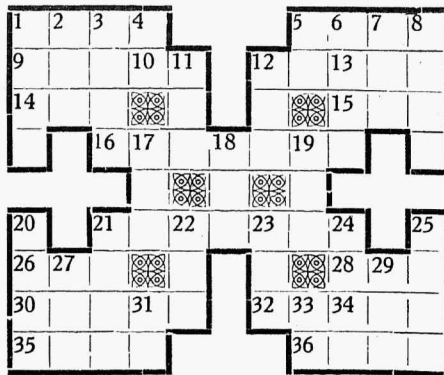
29. äriline lühend; 30. lühend kalendrist; 33. väike saar; 34. muistne tulesaamise vahend; 35. jalgpallimeeskond Tallinnas; 37. preili; 39. metall; 40. kõrgem ametnik idamaal; 42. muna osa; 43. naise nimi; 47. sidesõna; 49. hiiite; 51. kahekordne vokaal.

KAS TUNNETE AJALUGU?

Lahendada nagu ristõnu.

Põikread: 1. esimese reisi algus ümber maakera; 9. Perikles asub juhtima Ateenat; 10. Rooma senat saadab Pompejuse mereröövlitega võitlusse; 12. Caesari surm; 13. dominiaadi algus Roomas; 14. Taani ja Norra riigi tekkimine; 15. Tarentumi linn alistub roomlastele; 16. juutide mäss Roomas; 18. Konstantinopoli langus; 21. 100-aastase sõja algus; 23. Ateena liidu asutamine; 26. Peloponeesose sõja algus; 28. Verduni leping; 30. Alkibiadese sõjakäik Sitsiiliasse; 31. Egiptus saab Rooma provintsi; 32. sama, mis 12 põiki; 35. Egiptuses hakatakse kasutama kalendrit; 36. Vaarao Menes ühendab Egiptuse riigid.

Püstread: 1. Granada langus; 2. türrannivalitsuse algus Ateenas; 3. ungarlased võtavad vastu ristiusu; 4. nn. „heade keisrite“ valitsusaja algus Roomas; 5. Octavianuse surm; 6. tatarlaste teine tungimine Venesse; 7. Capetingide valitsusaja algus Prantsusmaal; 8. Charles VII astub Inglise troonile; 11. Langobardid lahkuvad Itaaliast; 12. Ateena langeb spartalastele; 17. Constantinus kuulutab ristiusu lubatud

usuks oma riigis; 18. kolmanda Puunia sõja algus; 19. Kleisthenes asub Ateenat juhtima; 20. Varna lahing; 21. Henry II asub Inglise troonile; 22. ristiusk saab Rooma riigiusuks; 23. Peloponnesose sõja lõpp; 24. itaallased saavad kodanikuõigused; 25. Inglise ja Prantsusmaa leping 100-aastase sõja ajal Bretigny's; 29. Xerxese sõjakäik Hellasesse; 31. Octavianus hävitab Aktiumi juures Antoniuse; 33. teine triumviraat Roomas; 34. sama, mis 32. põiki.

Alljärgnevas on antud rida nimekaarte, millelt võib leida tähtede järjekorra ümberkombineerimisel ka nende omanike elu-

kutse. Missugused on elukutsed antud kaartidel?

ANNA JALLU.

TAALI KOHJUOJA.

ALVI VUNGVAR.

ENN PAILA.

INTS NUKK.

EDI JUHVURT.

EERO SIMOV.

JAMES KEO.

MIKK TÕRS.

TOORA GAFF.

Ilmub vajaduse korral. Toimetuse aadr. Rakverc, Vabaduse 13.

Vastutav toimetaja: J. Meerits. — Keeleline korrektor: H. Jõulma. — Tegevtoimetaja: R. Kello, Toimetus: A. Vendsalu, P. Tambek, H. Kallip. — Talitus: A. Sepp, B. Tamm, A. Teetlaus.

„Ühistrükikoda Rakveres“ trükk 22. mail 1939. a.

